

Denizde can ve mal koruma hakkında kanun

(Resmî Gazete ile ilân : 14 . VI . 1946 - Sayı : 6333)

No.
4922

Kabul tarihi
10 . VI . 1946

Birinci bölüm

Tarifeler ve Ticaret Gemilerinin teknik nitelikleri

BİRİNCİ MADDE — Bu kanunun uygulanması bakımından :

A) Denizde kürekten başka âletle yola çıkabilen her araca, adı, tonilâtosu ve kullanma amacı ne olursa olsun «Gemi»;

B) Menfaat sağlamak kası ile denizde kullanılan her gemiye «Ticaret Gemi»;

C) On ikiden fazla yolcu taşıyan her ticaret gemisine «Yolcu Gemisi»;

D) Kaptan ve diğer gemi adamları, gemiyi donatan ile işletenin çoluk - çocuk ve hizmetçileri, donatan ve işletenin görev ile yolculuk eden adamı, temsilcisi ve memurları, taşınan hayvanların çobanları ve müebir sebeplerden yahut kaptanın denizde can kurtarma ödevinden dolayı gemiye alınan kimseler dışında, gemide navlunlu - navlunsuz taşınan herkese «Yolcu»;

Denir.

İKİNCİ MADDE — A) Tekne, genel donanım, makine, kazan gibi esas kısımları.

B) Yükleme durumu,

C) Yakıtının ve kumanyasının yeterliği,

D) Gemi adamlarının yeterliği ve sayısı;

Bakımlarından tüzüklerince tesbit olunmuş nitelikleri haiz bulunmaması yüzünden, yapacağı yolculuğun normal rizikolarına karşı koyamayacak durumda olan bir ticaret gemisi «Yola elverişli» sayılmaz ve böyle bir geminin yola çıkmasına izin verilmez.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Ticaret gemilerinin tahsis edildikleri işlere ve yapacakları yolculuklara göre tekne, makine, kazan, genel donanım, can kurtarma, yangından korunma ve yangın söndürme ve sair arac ve teferruatının tüzüğü gereğince haiz olmaları lâzımgelen durumları yılda en az bir defa denetlenir. Şu kadar ki, yolcu gemilerinden başka ticaret gemilerinin sualtı denetlemeleri iki yılda bir yapılabilir.

DÖRDÜNCÜ MADDE — Denetleme sonunda durumu tüzüğe uygun olduğu anlaşılan ticaret gemisine süreli bir «Yola elverişlilik belgesi» verilir. Böyle bir belgesi olmayan yahut belgesinin süresi bitmiş olan ticaret gemisinin yola çıkmasına izin verilmeyeceği gibi herhangi bir sebeple tüzüğünde gösterilen nitelikleri kaybetmiş olan ticaret gemisinin de belgesi battal edilir.

Yola elverişlilik belgesinin süresi, yolculuğun devamı sırasında biten bir ticaret gemisi, yolculuğu bir Türk limanındabitivorsa, yolculuğu bitirdikten sonra, denetleneceği limana dönmek ödevindedir. Böyle bir ticaret gemisi, denetleneceği limana kadar, yola elverişlilik belgesi varmışgibi ticari işlem yapabilir.

Belge süresi içinde, herhangi bir sebeple tüzüğüne uygun durumunu yolculuğun devamı sırasında kaybetmiş olan ticaret gemisi hiç bir ticari işlemde bulunamaz, onarılabileceği en yakın limana gidebilir.

BEŞİNCİ MADDE Milletlerarası tanınmış tasnif kurumlarından verilen ve hükümü olan bir belgeyi haiz yük gemilerine, belgesinde yazılı süre ve görev için, ayrıca denetleme yapılmadan, yola elverişlilik belgesi verilir. Ancak bu gibi kurumların tüzük ve kurallarınca denetleme dışında bıraktıkları kısımlarının denetlenmesi bu kanun hükümlerine göre yapılır.

ALTINCI MADDE — Yola elverişlilik belgesi olup da liman sınırlarını geçerek denize çıkacak her ticaret gemisi, yola çıkmadan önce, can kurtarma yangından koruma, yangın söndürme ve seyir donanımları, gemi adamları, kumanya ve yakıtı, yolcu sayısı, yükünün cinsi, istifi ve yükleme markası bakımlarından denetlenir ve bu durumlarda tüzüğüne uygun olmayan ticaret gemilerinin yola çıkmasına izin verilmez.

Liman sınırları içinde çalışan ticaret gemilerinin bu madde gereğince denetlenmeleri, hal icabına göre zaman zaman yapılır.

YEDİNCİ MADDE — Ticaret gemilerinin, çeşitli resim ve harçlarının ödenmesinde esas olan tonlâtoları, tüzüğüne göre yapılacak ölçmelerle belirtilir.

İkinci bölüm

Denizde yolculuk güveni

SEKİZİNCİ MADDE — Türk gemileriyle Türk liman ve karasularında yolculuk eden yabancı gemilerin, denizde çatışmayı önlemek için taşıyacakları ve gösterecekleri fener ve alâmetler, verecekleri sadalı sis ve manevra işaretleri, gözetcekleri seyir ve idare kurallarıyla tehlikeye düştükleri zaman yardım istemek için verecekleri ve gösterecekleri her türlü işaretler tüzükle belirtilir.

Her Türk gemisinde «Denizde çatışmayı önleme tüzüğü»nden bir tane bulunur. Gemilere parasız dağıtılacak olan bu tüzük, geminin esas belgelerinden sayılır.

DOKUZUNCU MADDE — Denizde çatışmayı önleme tüzüğüne riayet edilmemek yüzünden can veya mal zararına sebebiyet verilen hallerde, durumun hal ve şartları, tüzükten ayrılmayı kati olarak gerekli kıldığı mahkemede sabit olmadıkça, hâdise sırasında köprü üstünde vardiyada bulunan kaptan veya mevzuata göre yetkili güverte zâbiti kusurlu sayılır.

ONUNCU MADDE — Çatışan gemilerin kaptanları, çatma yüzünden gemilere ve içindeki kimselere gelecek zararları önlemek veya azaltmak için, kendi gemilerini ve içinde bulunan gemi adamlarını ve yolcuları ciddi bir tehlikeye atmaksızın mümkün olan her yardımı yapmakla ödevlidirler. Bundan ötürü çatışan gemilerin kaptanları, birbirine yardıma muhtaç bulunmadıklarına inanç getirinceye kadar, gemilerini hâdise yerinde tutmağa mecburdurlar.

Çatışan gemilerin kaptanları gemilerini ve içindeki kimseleri ciddi tehlikeye atmadan yapabilirlerse, yollarına devamla başlamadan önce, gemilerinin adını, tanınma işaretini, bağlama, kalkma ve varma limanlarının adlarını öbür gemilerin kaptanlarına bildirmek ödevindedirler.

Çatışan gemilerin kaptanları, olayın sebeplerini ve hangi hal ve şartlar altında baş gösterdiğini, kazadan hemen sonra ve mümkünse, gemi jurnallarına yazarlar. Gemi jurnalındaki bu kaydın altı kaptan, birinci zâbit ve güverte tayfasından biri tarafından beraberce imzalanır.

ON BİRİNCİ MADDE — Yük veya yolcu taşıyan ticaret gemilerinin her iki bordası üzerine ve güverte çizgisi altına, tatlı ve tuzlu su bölgeleri ile mevsimlere ve ke-

reste yüküne göre konulacak yükleme (Fribord) markasının yeri tüzüğüne göre tâyin olunur .

Bordalarına yükleme markası konmamış ticaret gemilerinin yolcu veya yük taşımalarına veya bu markadaki yükleme emgilerinin gösterdiğinden fazla yüklenmiş olan ticaret gemilerinin yolculuğuna izin verilmez.

150 gros tonilâtodan ufak ticaret gemileri, çalışacakları deniz bölgelerine ve yapacakları işlere göre, bu madde hükümlerinden dışarı bırakabilirler.

ON İKİNCİ MADDE — Aşağıda yazılı maddeler bu kanuna göre «Tehlikeli eşya» sayılır :

- A) Patlama bakımından tehlikeli olan maddeler :
1. Patlama maddeleri ve bilhassa paralama ve atış malzemesi;
(Paralama veya atış amaçlarına uygun nitelikte bulunmayan, alevle patlatılmayan ve vurma ve sürtünmeye karşı, dinitrobenzoldan daha hassas olmayan maddeler patlama maddesi sayılmaz).
 2. Cephane;
 3. Atesleme malzemesi, havai fişekler ve benzerleri;
 4. Sıkıştırılmış veya sıvık haline getirilmiş gazlar;
 5. Suva dokununca yanan veya yanmayı kolaylaştırıcı gazlar çıkaran maddeler;
- B) Kendi kendine tutuşan maddeler;
- C) Yanıcı sıvıklar ve kolay ateş alabilen katı maddeler;
- D) Zehirli maddeler;
- E) Yakıcı maddeler;
- F) Fizik ve şimik nitelikleri bakımından yukardakilere benzer başka maddeler ;
- G) Hayvan, kereste ve zahire gibi istifleri bakımından tehlikeli yükler .
- Yukarıda yazılı eşyanın ticaret gemileriyle taşınması, tüzüğüne göre yapılır.

ON ÜÇÜNCÜ MADDE — Ticaret Kanununun deniz ticaretinden bahseden ikinci kitabının 1063 ve 1065 nci maddeleri gereğince yetkili mahkemeye rapor vermekle ödevli her kaptan, bu raporun bir suretini de kazadan sonra uğradığı, liman başkanlığı bulunan ilk limanda, liman başkanlığına verir. Bu limanda yetkili mahkemenin bulunmaması bu ödevin yerine getirilmesine engel olamaz .

Üçüncü bölüm

Denizde can kurtarma

ON DÖRDÜNCÜ MADDE — Her kaptan, denizde can tehlikesine uğramış olarak rast geldiği kimselere, düşman bile olsa, kendi gemisini, gemi adamlarını ve yolcusunu ciddi bir tehlikeye atmaksızın elinden gelen her yardımı yapmakla ödevlidir.

ON BEŞİNCİ MADDE — Başka gemiden imdat işareti alan bir geminin kaptanını tehlikede bulunan kimselerin yardımına bütün hızı ile gitmek ödevindedir. Ancak kaptan bu türlü hareket etmeyi imkânsız görür veya içinde bulunduğu özel haller dolayısıyla mâkul veya faydalı görmez veya 17 ve 18 nci maddeler gereğince bu ödevden muaf tutulmuş ise yardım yapmayabilir ve bu hali hemen, imdat işareti veren geminin kaptanına bildirmekle beraber kendisini yardıma gitmekten alıkoyan sebepleri gemi jurnalına kaydeder.

ON ALTINCI MADDE — Tehlikede bulunan bir geminin kaptanı, imdat isteğine cevap vermiş olan kaptanlarla mümkün olduğu kadar istişarede bulunduktan son-

ra yardıma en elverişli gördüğü bu gemilerden birinden veya bir kaçından yardım istemek hakkını haiz olduğu gibi bu suretle kendisinden yardım istenen kaptan veya kaptanlar da bu isteğe uyarak bütün hızlarıyla tehlikede bulunan kimselerin yardımına gitmek ödevindedirler.

ON YEDİNCİ MADDE — Telsizle imdat işareti alan bir kaptan kendisinden yardım istenen başka bir geminin kaptanından ve eğer yardım istenen gemi birden fazla ise bu gemilerin kaptanlarından, yardım isteğinin yerine getirilmek üzere bulunduğu yolunda haber alacak olursa, 15 nci madde ile kendisine yüklenmiş olan yardım ödevinden kurtulur.

ON SEKİZİNCİ MADDE — Bir kaptan, tehlikede bulunan kimselerin yanına varan bir geminin kaptanından artık yardımına lüzum kalmadığını haber alırsa, bu kanunun 15 nci maddesiyle yüklenmiş olduğu ödevden ve eğer kendi gemisinden de yardım istenmemiş ise 16 nci madde ile yüklendiği yardım ödevinden kurtulur.

ON DOKUZUNCU MADDE — Tehlikeli buzlar, gemi leşleri, tropikal fırtınalar veya Beaufort mikyasına göre 10 kuvvetinde veya daha fazla rüzgâr yahut deniz yolculuğu güvenini doğrudan doğruya sarsan başka tehlikeler gören her gemi kaptanı, bunları, yakınında bulunan gemilereve haberleşebileceği ilk kıyı noktasındaki yetkili makamlara, elinde bulunan bütün haberleşme araçları ile ve tüzüğü gereğince bildirmek ödevindedir .

Dördüncü bölüm

Ceza hükümleri

YIRMİNCİ MADDE — Bu kanunda yazılı sebeplerle :

- A) Yolculuğuna izin verilmemiş,
- B) Yola elverişlilik belgesi almamış.
- C) Belgesi battal edilmiş,
- D) Belgesinin süresi geçmiş.

Bir ticaret gemisini işleten özel donatan ve böyle bir gemiyi sevk ve idare eden kaptan üç aydan bir yıla kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Bundan başka özel donatandan ayrıca 100 liradan 1000 liraya kadar ağır para cezası alınır. Tekerrür halinde bu cezalar bir kat artırılır.

YİRMI BİRİNCİ MADDE — Yolu taşımasına izin verilmemiş bir ticaret gemisiyle yolcu taşıdığı veya bu kanunun 11 nci maddesinde sözü geçen yükleme markası üzerindeki yükleme çizgilerinin gösterdiği haddenden fazla yükle yolculuk yaptığı belirtilen kaptanlar bir aydan üç aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılır ve her iki halde de altı aydan bir yıla kadar denizde çalışmaktan alıkonulur.

Yetkili olmadığı halde yükleme markasının yerini değiştirenler üç aydan altı aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılır.

Donatanın kanuna aykırı emrine uymuş olması, kaptanı sorumdan kurtaramaz.

YİRMI İKİNCİ MADDE — 12 nci maddede vazılı tehlikeli esyanın ticaret gemileriyle nasıl taşınacağı hakkındaki tüzük hükümlerine aykırı hareket edenlerden 50 liradan 250 liraya kadar ağır para cezası alınır.

YİRMI ÜÇÜNCÜ MADDE — Tüzükle belirtilen yardım isteme işaretlerini yerinde ve gereği gibi kullanmayanlarla bu kanunun 10 ncu maddesinin 2 nci ve 3 ncu fıkralarına, 13 ncu ve 20 nci maddelerine aykırı hareket eden kaptanlardan 50 liradan 250 liraya kadar para cezası alınır.

YİRMİ DÖRDÜNCÜ MADDE — Bu kanunun 10 ncu maddesinin 1 nci fıkrasıyla 14 ncu maddesine, 15 nci maddesinin 1 nci fıkrasına ve 16 nci maddesine aykırı hareket eden kaptanlar üç aydan altı aya kadar denizde çalışmaktan alıkoyma veya bir aydan üç aya kadar hapis cezasıyla cezalandırılır. Vahim hallerde her iki cezaya birlikte hükmedilir.

YİRMİ BEŞİNCİ MADDE — Türk donanmasına bağlı harp veya yardımcı gemileriyle Türk ticaret gemileri arasındaki çatışmalar sonucunda, askerî kişiler hakkında yapılacak ceza kovuşturmalarında Askerî Ceza Muhakemeleri Usulü ve Askerî Ceza Kanunu uygulanır.

Beşinci bölüm

Türlü hükümler

YİRMİ ALTINCI MADDE — Bu kanunun 8 nci maddesi, Türk Donanmasına bağlı harp ve yardımcı gemilerine ve 6 nci, 8 nci, 9 ncu, 11 nci ve 12 nci maddeleri hükümleri, Türk limanlarına gelen, bu limanlardan kalkan ve Türk kara sularında yolculuk eden yabancı gemilere de uygulanır.

YİRMİ YEDİNCİ MADDE — Ticaret Kanununun deniz ticaretinden bahseden 2 nci kitabının (Gemilerin çarpması yüzünden çıkan hasar) ve (Denizde kurtarma ve yardım) bölümleriyle Belediye Kanununun 15 nci maddesinin 9 ncu fıkrası ve Umumî Hıfzassıhha Kanununun, gemilerin sağlık bakımından denetlenmesine ait hükümleri saklıdır.

YİRMİ SEKİZİNCİ MADDE — 2239 sayılı Denizyolları İşletme Kanununun 9 ncu ve 10 ncu maddeleri ve 22 Nisan 1301 tarihli (Deryada meni müsademe nizamnamesi) kaldırılmıştır.

GEÇİCİ MADDE — Bu kanunda sözü geçen tüzükler, bu kanunun yürürlüğe girmesinden başlayarak en çok bir yıl içinde yürürlüğe konulacak ve o vakte kadar, bu günkü mevzuat uygulanacaktır.

YİRMİ DOKUZUNCU MADDE — Bu kanun yayımı tarihinde yürürlüğe girer.

OTUZUNCU MADDE — Bu kanunu Bakanlar Kurulu yürütür.

11 Haziran 1946

Cumhurbaşkanlığına yazılan tezkerenin tarih ve numarası	:	11 . VI . 1946 ve 1/472
Bu kanunun ilânının Başbakanlığa bildirildiğine dair Cumhurbaşkanlığından gelen tezkerenin tarih ve numarası	:	11 VI . 1946 ve 4/616
Bu kanunun görüşmelerini gösteren tutanakların cilt ve sayfa numaraları	:	Cilt Sayfa 19 146 23 238 24 16:22,92:96,124